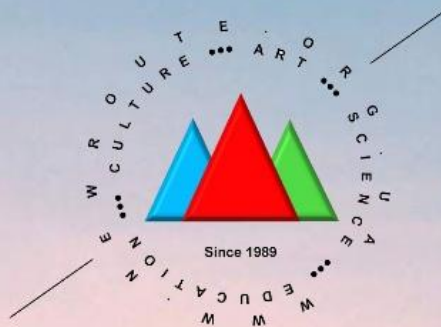

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

ISSN 2710-1177 (online)

DOI: 10.61718/crp

TM

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР

Науковий журнал

Електронне видання

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU
ISCU «PROTON GLOBAL» • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/PROTON

ISSN 2710-1177 (online)
DOI: 10.61718/crp
Publisher ID: 7886

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР

TM

Науковий журнал

Електронне видання

2025 • № 31

- Освіта • Фізична культура • Спорт •
- Культура • Мистецтво • Журналістика •
- Гуманітарні та соціальні науки • Бізнес • Адміністрування •
- Право • Готельно-ресторанна справа • Туризм • Рекреація •
- Транспорт • Безпека • Інженерія • Математика • Виробництво •
- Будівництво • Природничі науки • Сільське господарство •
- Охорона здоров'я • Соціальне забезпечення •

КРЕАТИВНИЙ ПРОСТІР™ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Засновано 2020 року. Журнал є електронним мультидисциплінарним науковим виданням. Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2710-1177 (online). Видавцем журналу викристовується офіційно зареєстрований знак для товарів та послуг (торгова марка) Креативний простір™, що підтверджує та гарантує високу якість наданих послуг (Свідоцтво № 342949 видане Державною організацією «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій»). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видання отримує власний DOI. Видавництво зареєстровано у Crossref із власним префіксом 10.61718. Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989) є науковою установою. Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індексуються за показниками h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar). Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації». Публікація у виданні є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному електронному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У науковому періодичному виданні можуть бути розміщені наукові повідомлення про розробки та праці, в т. ч. інформація про підготовку кваліфікаційних (дипломних) робіт, дисертаційних досліджень, творчих мистецьких проєктів тощо. Наукове періодичне видання не входить до переліку фахових видань України. Наукове періодичне видання є мультидисциплінарним науковим виданням. У виданні розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів. Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Креативна трансформація та модернізація сучасного суспільства». Розміщення публікації автора у науковому періодичному виданні є підтвердженням участі автора у конференції. За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів, автори отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються на сайті видавця (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України
Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент
Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент
Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент
Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент
Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент
Доброер Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент
Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент
Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент
Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології
Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор
Кислюк Любов Вікторівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент
Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент
Кучин Павло Захарович, заслужений артист України
Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу
Мікртіян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, професор
Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент
Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент
П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор
Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, доцент
Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент
Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент
Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент
Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор
Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент
Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент
Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, кандидат медичних наук
Ціватий Вячеслав Григорович, кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України
Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор
Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент
Шуглер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор

Креативний простір: електрон. наук. журн. – № 31. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 42 с.

УДК 001 • К79 • ISSN 2710-1177 (online) • DOI: 10.61718/crp

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

© СГ НТМ «Новий курс», 2025

© Автори, 2025

ЗМІСТ

	Стор.
<i>Тарасюк Лариса Сергіївна</i> ЕТИЧНІ КОЛІЗІЇ СУЧАСНОСТІ: МОРАЛЬНІ ФІЛЬТРИ	... 5
<i>Петро Яциук</i> ДИСКУРС ВІТАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА КРИЗОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	... 7
<i>Півнюв Євген Олександрович</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРСОНАЛУ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ М. ХАРКІВ	... 9
<i>Каракуркчі Ганна Володимирівна</i> ФОРМУВАННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА НУЛЬОВОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО КОРУПЦІЇ: НОВА МОДЕЛЬ АНТИКОРУПЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ	... 13
<i>Дар'я Рибалко</i> САМОУСВІДОМЛЕННЯ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В МУЗИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ	... 17
<i>Гавриленко Наталія Вікторівна</i> ПРОБЛЕМА НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ І ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ЯК ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ?	... 21
<i>Асланов Стеллас Антйович, Коба Василь Васильович</i> ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ПЛАТФОРМА ПАРТНЕРСТВА ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	... 24
<i>Курило Олена Юріївна</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ УТРИМАННЯ КЛІЄНТІВ ФІРМИ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМУ ЛОЯЛЬНОСТІ	... 26
<i>Федорів Ярослава Романівна, Сем'янків Ірина Вадимівна</i> СТРУКТУРУВАННЯ АУДИТОРНОГО ЗАНЯТТЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЦЕНТЕНІАЛІВ: АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ КЛІПОВОГО МИСЛЕННЯ	... 27
<i>Согорін Андрій Анатолійович</i> ПРОПАГАНДА В РЕКЛАМНИХ ПОВІДОМЛЕННЯХ: СОЦІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ, НОРМАТИВНІ МЕЖІ ТА НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ	... 29
<i>Козаченко Віталій Валерійович, Бадюк Роман Олександрович</i> КОНЦЕПЦІЇ АГРЕСІЇ В КРИМІНОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ У ВИВЧЕННІ ЗЛОЧИННОСТІ	... 31
<i>Ковалюк Юрій Володимирович</i> ІДІОМАТИЗАЦІЯ В КОНТЕКСТІ МОВНОГО ПРОСТОРУ	... 33
<i>Ковальчук Оксана Вікторівна</i> МОДЕЛЬ ДІСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ЯКЕ ВИПУСКАЄ ЗВАРНІ МЕТАЛЕВІ КОНСТРУКЦІЇ НА ОСНОВІ СТАНДАРТІВ ISO 9001: АНАЛІЗ ПОЛЯ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ТА РЕКОМЕНДАЦІЙ СТАНДАРТІВ, ВІДПОВІДНІСТЬ ЯКИМ ДОПОМОЖЕ ОРГАНІЗУВАТИ ПРОЦЕСИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В ЗВАРЮВАННІ	... 34

Таким чином, музична освіта є унікальним середовищем для розвитку самоусвідомлення, оскільки поєднує емоційні, когнітивні й тілесні виміри людського досвіду. Формування цієї компетентності сприяє не лише зростанню виконавської майстерності, але й становленню зрілої, відповідальної та гармонійної особистості. Перспективними напрямками подальших досліджень є вивчення ефективності SEL-методик у різних формах музичної діяльності, зокрема в умовах дистанційного навчання, а також аналіз їхнього впливу на розвиток внутрішньої стійкості дітей та молоді в період соціальних і культурних викликів.

Перспективними напрямками подальших наукових пошуків є поглиблений аналіз педагогічних методик, спрямованих на розвиток самоусвідомлення в різних формах музичної діяльності – від академічних до популярних жанрів. Доцільним видається вивчення впливу цифрових технологій, зокрема онлайн-курсів, віртуальних хорів і мультимедійних платформ, на процес формування рефлексивних навичок учнів. Окремої уваги потребує дослідження ролі самоусвідомлення у професійній підготовці майбутніх музичних педагогів і виконавців, адже ця компетентність безпосередньо пов'язана з їхньою емоційною стійкістю та здатністю до ефективної міжособистісної взаємодії.

Також важливим напрямом є аналіз інтеграції методів арт-терапії, тілесно-орієнтованих і медитативних практик у музичну освіту як інструментів розвитку самоусвідомлення. Перспективу має порівняльне вивчення специфіки формування цієї компетентності у дітей, підлітків та дорослих, а також у контексті інклюзивної освіти. Особливо актуальним для українських реалій є дослідження ролі музичної педагогіки у відновленні психологічної рівноваги дітей і молоді, які пережили травматичний досвід війни.

Джерела.

1. Горбенко, С. С. (2024). Основи методики музичної освіти: особистісний дискурс. Київ: УДУ ім. М. П. Драгоманова.
2. Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції. (2023). *Новітні методики та гуманістичний підхід в сучасній музичній освіті*. Дніпровська академія музики.
3. Черноус, Т. Ю. (2024). Психологічні особливості формування емоційного інтелекту майбутніх учителів початкових класів засобами музики [Дисертація, Національний університет «Острозька академія»].
4. Elias, M. J. (2025). Promoting SEL through music education. *Edutopia*.
5. Kūpana, N. (2015). Social emotional learning and music education. *Studies in Educational Development*, 3(2), 75-88.
6. National Association for Music Education. (2020). *Music education and social emotional learning*. NAfME.
7. Yanko, M., & Yap, P. (2020). A symbiotic link between music, movement, and social emotional learning: Mindful learning in early learners. *LEARNing Landscapes*, 13(1), 249-263.

Гавриленко Наталія Вікторівна

Кандидат економічних наук, доцент

ORCID: 0000-0002-2043-3917

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ПРОБЛЕМА НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ І ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ЯК ВИРІШИТИ ПРОБЛЕМУ?

У 2026 році Україна може зіткнутися із проблемою наповнення бюджету та підтримки ЗСУ. При цьому детінізація економіки може принести додатково 400-450 млрд грн річних надходжень до бюджету. В яких сферах держава втрачає найбільше та які кроки потрібно зробити, щоб вирішити цю проблему, розглянуто в запропонованому дослідженні. Ключові слова: податки, бюджет, підприємництво, малий бізнес, податкові доходи, тіньова економіка.

Ефективна боротьба з нелегальним ринком сигарет, яку правоохоронні органи розпочали у 2023 році, дала свої результати. Дослідження КАНТАР Україна зафіксували, що частка тіньового сектору знизилась з рекордних 25,7% у жовтні 2023 року до 12,6% у жовтні 2024 року. Середньорічні показники теж оптимістичні. Якщо у 2023-му обсяг тіньового ринку оцінювався у 21,8%, то у 2024-му – вже у 16,1%. Діяльність частини напівлегальних виробників тютюнової продукції була заблокована і ринок одразу це відчув. Бюджет додатково отримав 8-10 млрд грн надходжень. Але і з такими, меншими, показниками втрати бюджету будуть суттєвими. Поясню: є ставка акцизу, яка визначена на цей рік. У вартості пачки сигарет акциз разом з іншими податками становить близько 75 гривень і нелегальний ринок, який оцінюється в 6,3 мільярди штук. Простий підрахунок фіксує, якщо розмір нелегального ринку не зміниться, то бюджет може втратити 21-24 млрд грн.

Андрій Фіта каже, що деякі нелегальні гравці, діяльність яких блокувалася ще минулого року, відновлюють свою роботу. Нелегальні сигарети, як і раніше, можна без проблем придбати у вайбер-групах і телеграм-каналах. Причому половина з них – підробка відомих брендів, що негативно впливає на репутацію цієї продукції у споживачів, адже якість її геть не така, як вони очікували.

Легальні виробники пропонують створити бібліотеку зразків готової продукції. Вона може стати ефективною доказовою базою у кримінальних і адміністративних справах проти виробників нелегальних товарів та допомагатиме швидко відрізнити офіційно виготовлені сигарети від контрафактних. Правоохоронні органи отримують ще один інструмент у боротьбі з нелегальним ринком, і це допоможе знизити рівень тіншового ринку.

Інша проблема – порушення закону щодо обігу електронних сигарет. Попри заборону можна без проблем придбати і рідини зі смаком та запахом для е-сигарет. Хоча ця продукція мала б зникнути з полиць ще влітку 2024-го. Проте інгредієнти для виробництва сумішей можна придбати навіть у торгових центрах, деякі магазини торгують нелегальною готовою продукцією. Бюджет через це втрачає від 3 до 4 млрд грн податків на рік. Тож посилення контролю за продажем цих товарів є невідкладним завданням.

Бізнес також очікує і на підпис президента під акцизним законопроектом № 11090. Перший заступник голови комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Ярослав Железняк підрахував – втрати бюджету через те, що законопроект № 11090 досі не діє, перевищили вже 1,6 млрд грн. І з кожним днем ця сума зростає.

З 1 січня 2026 року в Україні розпочне діяти система еАкциз, яка покликана контролювати обіг тютюнових і алкогольних виробів від виробника до споживача. Після її впровадження мають бути скасовані паперові акцизні марки, їх замінять на електронні. Ідея полягає в тому, що будь-хто – представник контролюючого органу, продавець або навіть небайдужий українець – може ввести код і перевірити, чи сплачені з продукції податки. Але є й ризики. Через масштаб, складність системи та залучення кількох індустрій, ціна питання є надзвичайно високою. Якщо виникнуть якісь технічні проблеми, то це може зупинити як продажі підакцизних груп товарів, так і сплату податків. Їх лише тютюнова галузь у 2024 році сплатила більш ніж 135 мільярдів гривень. Експерти закликають подумати про можливий «план Б». У разі виявлення проблем під час тестування системи, а на це відводиться усього 9 місяців, тестовий період необхідно буде продовжити.

Україна втрачає податки і через посилення, зазвичай, йдеться про замовлення з іноземних маркетплейсів. Це стосується будь-яких відправлень вартістю до 150 євро, бо з них не сплачуються податки. Товари, придбані на закордонних інтернет-майданчиках, коштують в середньому на третину менше порівняно із тими, які можна купити в Україні. Зараз йдуть жваві дискусії з цього питання, а до Верховної Ради вже подали законопроект, який зобов'язує сплачувати ПДВ з усіх товарів, придбаних на маркетплейсах. Вартість покупки при цьому не має значення. В Україні вже є такий прецедент і це «податок на Google». Тобто ПДВ у розмірі 20% мають сплачувати великі транснаціональні корпорації, які не зареєстровані в нашій країні. І це стосується доходів від продажу книг, фільмів, ігор, хмарних сховищ, ПЗ, реклами тощо.

У 2025 році в Україні було зареєстровано понад 137 тис. нових фізичних осіб-підприємців (надалі ФОП), і водночас понад 157 тис. підприємців припинили діяльність. При цьому 5,3 тис. підприємців виявились так званими ФОПами-одноденками, які проіснували лише кілька тижнів.

Через тимчасове припинення роботи реєстрів та введення нових податків у першому кварталі 2025 року стався сплеск закриттів ФОПів: 119 895 підприємців припинили діяльність. Втім вже у другому кварталі ситуація стабілізувалася: відкриття майже зрівнялись із показниками 2024 року, а закриттів навіть поменшало. Так, 73 799 ФОПів відкрилось з квітня по червень – лише на 3% менше, ніж за такий самий період торік. Ще 51 830 підприємців припинили свою роботу – це на 27% менше, ніж за той самий період торік. Про це повідомляє Орендатабот [7].

Загалом 137 557 нових ФОПів зареєстрували за перше півріччя 2025 року в Україні. За цей самий час 157 605 підприємців закрились – фопономіка пішла в мінус на 20 тис. підприємств.

Понад третина ФОПів, які припинили діяльність у 2025-му, пропрацювали менш ніж два роки. 22% із них були відкриті торік, ще 15% – у 2023 році. Водночас більшає так званих фопів-одноденок – підприємців, які існують не довше двох тижнів. Цьогоріч таких бізнесів зафіксовано вже 5323. До порівняння, у 2021 році їх нараховувалось лише 96. 61% усіх відкритих ФОПів створили жінки – 83,7 тис.

Найчастіше підприємці обирають торгівлю -як роздрібну (39,5 тис. новостворених ФОПів), так і оптову (10,7 тис.). Також серед популярних напрямків: ІТ, інформаційні послуги та надання інших індивідуальних послуг. Втім ці ж галузі й найбільше втрачають: лише у сфері роздрібної торгівлі за пів- року закрилися понад 48 тис. ФОПів, а в ІТ – 18 тис.

Більше ФОПів відкривається, ніж закривається у сфері освіти (+2541), медицини (+1203) та права і бухгалтерського обліку (+975). Топ сфер діяльності новостворених ФОПів за перше півріччя 2025 року наведено на рис. 1.

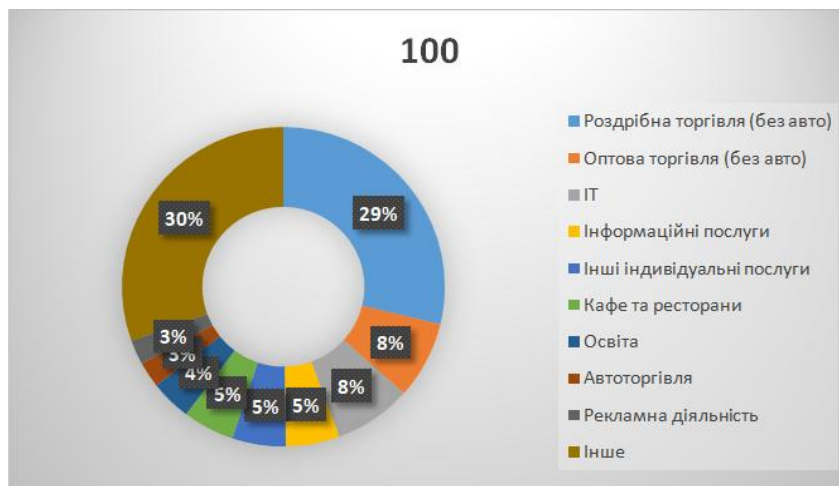

Рис. 1. Топ сфер діяльності новостворених ФОПів

Найбільше нових бізнесів відкрили в Києві – 18,8 тис. Ще 13 тис. у Дніпропетровській та 10,4 тис. – у Львівській областях.

Однак і за кількістю припинень столиця також лідер: тут закрилися 20,6 тис. Далі йдуть Харківська (13,6 тис.) та Дніпропетровська (13,6 тис.) області.

Попри загальний спад нових ФОПів, є області, де цьогоріч підприємці більше відкривають бізнесів, ніж закривають – це Рівненська (+291), Львівська (+179), Київська (+175), Івано-Франківська (+101) та Волинська (+69) області.

Ще одна популярна схема ухилення від податків – дроблення великих компаній на десятки ФОПів, а також виплата зарплат «у конвертах». Наприклад, телеком-ринок тривалий час потерпав через схему дроблення інтернет-провайдерів, які працювали на спрощеній системі оподаткування. Це створило нечесну конкуренцію та призвело до втрат бюджету на суму 1,6-3 млрд грн на рік. З жовтня 2024 року провайдерам заборонили перебувати на спрощеній системі – перші результати позитивного ефекту вже помітні.

Втрати держбюджету через нелегальну торгівлю в продуктовому ритейлі оцінюються у 50 млрд грн. Одна з найвідоміших моделей фальсифікації алкоголю в Україні – виробництво та продаж спиртного в bag-in-box під виглядом світових брендів, які нібито призначені для продажу в duty free. Проблеми фіксують і на митниці. Із 25 автомобільних пунктів пропуску сканери вантажних систем є тільки на сімох. Тому в середньому на кордоні можуть сканувати близько 10% товарів, що проходять контроль. Це створює сприятливі умови для контрабанди. Найпоширеніші схеми – це невеликі обсяги товарів на десятки-сотні одиниць, які не декларуються.

З огляду на трагічну геополітичну ситуацію маємо все більше покладатися на власні ресурси, щоб країна була фінансово забезпечена і на 2025, і на 2026 рік. Тому маємо поставити перед собою кілька цілей, насамперед – ревізію державних видатків. По-друге, бізнес має проявити свідомість, використання тінювих схем і непрозорих методів роботи має стати недопустимим. Держава має шукати фінансові резерви, зокрема й в «тіні», де щороку зникають 400-450 додаткових млрд грн.

Джерела.

- Shchetytnina, O., Horbatiuk, L., Aliksieieva, H., Kravchenko, N. (2019). Project Management Systems as Means of Development Students Time Management Skills, Using Software Tools. In ICTERI 2019: 15th International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications, June 12-15, Kherson, Ukraine. CEUR Workshop Proceedings, Vol. 1, pp. 370-384. Available at: <http://ceur-ws.org/Vol-2387/20190370.pdf>.
- Передерєєва О. С., Алексеева Г.М. Зв'язок математичних компетентностей з фінансовою грамотністю у майбутньому. Актуальні питання природничо-математичної освіти (АППМО). №1 (25). 2025. С. 77-84. DOI <https://doi.org/10.24139/2519-2361/2025.01/77-84>.
- Nestorenko, T., Ostenda, A. (2019). Public Internal Audit: International Scope. *Journal of Modern Economic Research*, 1(4), 33-43. Retrieved from <https://cutt.ly/IYcCqzm>
- Nestorenko T., Tokarenko O., Nestorenko O. (2018). Health-resort industry in Ukraine: The underlying causes of changes. *Ekonomia – Wrocław Economic Review*, 24/4. Acta Universitatis Wratislaviensis, No 3882. 51-63. <https://doi.org/10.19195/2084-4093.24.4.4>
- Ostenda A., Nestorenko T., Yemchenko I. The suburbanization process and quality of life. Recent Advances in Information Technology, Tourism, Economics, Management and Agriculture. Conference Proceedings (part of ITEMA conference collection). Third International Scientific Conference ITEMA, 2019, 235-240. <https://doi.org/10.31410/ITEMA.2019.235>
- Алексеева Г.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної підготовки студентів педагогічних вузів / Г.М.Алексеева // Збірник наукових праць (Актуальні питання фізико-математичної освіти) : випуск 3 /Сум. держ. пед. ун-т імені А.С.Макаренка. – Суми : ВВП «Мрія», 2014. – С.184-191.

7. Гавриленко Н. Актуалізація податкового потенціалу великих платників податків. Економіка та суспільство. 2021. № 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-37>.
8. Юзик, О. П. (2020). Професійне підвищення кваліфікації вчителів інформатики в Україні та Республіці Польщі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 30 (4), 293–299. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/30_2020/part_4/46.pdf.
9. Заробітні плати в конвертах, закордонні посилки, нелегальний ринок тютюну - держава втрачає 400 млрд грн. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/yak-nelegalniy-biznes-vplivaye-na-finansuvannya-zsu-eksperti-50496649.html>.
10. Нашестя «одноденки». В Україні в 50 разів зросла кількість ФОПів, які не проіснували і двох тижнів. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/sviy-biznes/pidpriyemci-odnodenki-v-ukrajini-zroslo-kilkist-dribnih-biznesiv-zakritih-cherez-dva-tizhni-50530407.html>.
11. Кулініч Т., Шепель І., Гавриленко Н. Розвиток управлінського обліку на основі ризик-орієнтованого підходу. Економічний аналіз. 2021. Т. 31. № 1. С. 17–24. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1868/6565656954>.
12. Буга Н. Ю. До и после 1 апреля 2011 года: бухгалтерский и налоговый учет / Н. Ю. Буга, Н. В. Гавриленко; ФОП Лібуркіна Л. М. - Харків: Бізнес Інформ, 2011. – 4 с. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6299/>.
13. Гавриленко, Н. В. Податкове стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності / Н. В. Гавриленко // Матеріали наук.-техн. конф. "Економічні проблеми розвитку промисловості регіону". – Первомайськ : ППНУК, 2009. – С. 43–48.
14. 5,3 тисячі ФОПів-одноденки цьогоріч. Як закриваються українські підприємці. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/foponomics-2025-6>.

УДК 323.21+352+321.7:004

Асланов Стелас Антипович

Доктор політичних наук, професор

ORCID: 0000-0001-9933-4104

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Коба Василь Васильович

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ПЛАТФОРМА ПАРТНЕРСТВА ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток демократичних держав характеризується зростанням ролі цифрових технологій у процесах публічного управління та суспільної комунікації. Формування інформаційного суспільства та поширення електронних сервісів зумовили появу нових форм взаємодії між громадянами і державою, серед яких особливе місце посідає електронна демократія. Вона виступає не лише інструментом забезпечення доступу до інформації та спрощення адміністративних процедур, а й механізмом залучення громадян до прийняття рішень, формування суспільної думки та контролю за діяльністю органів влади.

В Україні впровадження електронної демократії тісно пов'язане з процесами цифрової трансформації публічного управління, що набули особливої інтенсивності після 2014 року та подальших реформ у сфері децентралізації, електронного урядування й відкритих даних. Запровадження таких ініціатив, як система електронних петицій, «ProZorro», державний портал «Дія», сервіси електронних виборчих процедур і консультацій з громадськістю, стало свідченням прагнення держави створити нові канали комунікації з громадянами. У цьому контексті електронна демократія розглядається не лише як технологічний інструмент, а як соціально-політичний феномен, що змінює характер відносин між суспільством і публічною владою.

Актуальність дослідження електронної демократії в Україні зумовлена кількома чинниками. По-перше, вона стає ключовим механізмом формування відкритої, прозорої та підзвітної влади, що відповідає на виклики корупції та низького рівня довіри до державних інституцій. По-друге, електронна демократія створює умови для реального партнерства між владою та громадянами, коли суспільство перестає бути лише пасивним об'єктом державної політики й набуває рис активного учасника процесів прийняття рішень. По-третє, цифровізація публічного управління в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України набуває особливого значення, адже від ефективності комунікації між владою і суспільством залежить стабільність держави та відновлення демократичних інститутів.

Важливим чинником розвитку співпраці між громадянським суспільством і державою виступає програма міжнародного партнерства «Відкритий Уряд» (*Open Government Partnership*). Дана ініціатива спрямована на консолідацію зусиль урядів та інститутів громадянського суспільства задля формування позитивних змін у суспільному житті та підвищення якості врядування. У межах Ініціативи країни-учасниці спільно з громадськістю розробляють і реалізують дворічні національні плани дій, які передбачають комплекс заходів відповідно до принципів партнерства «Відкритий Уряд». До таких принципів належать: забезпечення вільного доступу до публічної інформації, розширення участі громадян у процесах ухвалення рішень, підвищення підзвітності та прозорості діяльності органів державної влади, а також розвиток інноваційних технологій як інструментів демократизації.

Україна приєдналася до Ініціативи у 2011 році та відтоді демонструє сталі результати у впровадженні її принципів. Зокрема, діяльність Уряду України неодноразово була відзначена Керівним комітетом «Відкритого